

ארכיון הסיפור העממי בישראל ע"ש דב נוי (אסע"י)

أرشيف القصة الشعبية في إسرائيل على اسم دوف نوي

Israel Folktale Archives named in honor of Dov Noy (IFA)

אוניברסיטת חיפה

דו"ה אסע"י 2014

דו"ה אסע"י לשנת 2014

ח' בשבט תשע"ה 28.01.2015

השנה שהיתה באסע"י

* אחד ההישגים הגדולים של אסע"י השנה הוא הנגשת המפתח הממוחשב של אסע"י, המכונה E.D.N.A. דרך האינטרנט. ממשק זה נבנה על ידי שני הסטודנטים: שלי קים ויאן רייף, כחלק מפרויקט גמר בחוג למערכות מידע של אוניברסיטת חיפה. הם הקדישו לפרויקט מאמץ מחשבתי ושעות עבודה רבות ואנו התברכנו באחד החידושים שרבים ציפו לו: אשנב לאוסף סיפורי אסע"י מהבית. אנו מודים להם מאד על כך. הגישה לממשק זה היא דרך אתר אסע"י בקישור שנקרא: **חיפוש סיפורים E.D.N.A.** או ישירות ל: <http://webasai.haifa.ac.il:8080/edna/>

שנת 2014 היתה עבור אסע"י שנה בסימן שינויים, כלשון הפתגם: 'משנה מקום, משנה מזל'...

* תחילה על שינוי מקום: באביב השנה, אסע"י עבר למתחם ספרית אוניברסיטת חיפה. רבים רבים השתתפו במבצע, החל משלבי התכנון ועד הנחת אחרון הארגונים במקום החדש. לכל אורך התהליך, זכינו לתמיכה והענות מיידית של מר אהרון רפטר, ראש מינהל הפקולטה למדעי הרוח. ברצוננו להודות לאגף בינוי ותחזוקה, למי שעומד בראשו מר נבי עאמר, למי שליווה את הפרויקט בשלבי הראשונים: מר אלכס לנדא, מנהל מחלקת פרויקטים ושיפוצים, ומר מאיר ארגמן, מתאם פרויקטים. תודה מיוחדת למיכל קוגן, המתכנתת ומעצבת, למר צפירי סונזון וגב' גלינה באסקינד, שפיקחו על הפרויקט, למר אברהם בורג, אשר על הריהוט, למר עמיר אלוני, על העברת כל התכולה. תודה לאנשים המקצועיים הרבים שהגיעו לפתור כל בעיה, בנושא תיאורה, חשמל, מזגנים, תקשורת ומיחשוב. תודה לפרופ' שרון פוליאקין, שעיצבה את המבואה בצילומים מתערוכת אסע"י אותה אצרה בקיץ אשתקד. תודה גדולה לעדנה היכל, שליוותה את הפרויקט מראשיתו, לד"ר חיה מילוא שעזרה בסידור הספרים ולרבים שתמכו ושאלו והציעו עזרתם.

* עם תחילת שנת הלימודים האקדמית הנוכחית, חלו שינויים גם בצוות אסע"י. פרופ' דינה שטיין החליפה את פרופ' חיה בר-יצחק, שכיהנה במשך 21 שנה בתפקיד ראש אקדמי של אסע"י, ובמהלך הובילה וקידמה את אסע"י הן בתחום המחקר והן בפרסום סיפורי האוסף. בהובלתה זכה אסע"י להכרה כתשתית מחקר לאומית. ד"ר חיה מילוא החליפה את ד"ר עידית פינטל-גינסברג, לאחר 11 שנה, כמרכזת מדעית שלו.

* משנה מזל? המעבר לספריה איננו רק שינוי מקום במרחב, אלא אולי גם מקום בלב... אסע"י עובר מהיות גוף מחקר של הפקולטה למדעי הרוח, לטיפולה של הספריה. וכעוד אחד משירותיה היא מתעתדת להנגיש את אוסף הסיפורים לקהל האקדמי. בעקבות זאת, הצטמצם מאד היקף המשרה של מרכזת מדעית, ובעקבות זאת שעות הפתיחה הצטמצמו ליומיים בשבוע: יום א' ויום ד' מ 8.00 עד 13.00. השינוי גם אם מבורך הוא מבחינת הנגשת האוסף לרבים, מחייב אותנו להיות ערניים ולהמשיך להקפיד על הרמה המקצועית בחקר הסיפורים. כמו כן יש להבטיח את המשך פיתוח האוסף על ידי קליטת סיפורים חדשים, בידי צוות פולקלוריסטים מומחים.

אוסף הסיפורים

ההתפלגות האתנית של סיפורי השנה על פי 6 העדות מהן נרשמו:	השנה נקלטו באסע"י 100 סיפורים, וכך מגיע מספרם של הסיפורים בארכיון ל - 24,500.
71 ישראל	הסיפורים שנקלטו השנה נרשמו על ידי 16 רושמים, מהם 6 נשים ו- 10 גברים. הסיפורים סופרו על ידי 44 מספרים, מהם 19 נשים ו- 25 גברים.
14 ישראל מוסלמי	הרושמים שהעבירו את הכמות הגדולה ביותר של סיפורים השנה הם:
7 מארוקו	רחל דזי - 52 אגדות מקום וסיפורים אישיים
6 טוניסיה	יפרח חביבי - 11 אנקדוטות ובדיחות
1 עירק	אריג' חוסיניה - 9 אגדות (אלה הסיפורים הראשונים שהעבירה לאסע"י)
1 פולין	
התפלגות סיפורי 2014 לסוגות:	
59 סיפור אישי	
19 אגדה	
13 אנקדוטה ובדיחה	
7 נובלה	
2 מעשיה	

המועצה המדעית של אסע"י

אוניברסיטת חיפה

פרופ' דינה שטיין - ראש אקדמי לאסע"י וראש החטיבה לפולקלור.
פרופ' חיה בר-יצחק - לשעבר ראש אקדמי לאסע"י (1992-2014)
פרופ' עליזה שנהר - לשעבר ראש אקדמי לאסע"י (1983-1992). כיום רקטור המכללה האקדמית עמק יזרעאל.
פרופ' ראובן שניר - דיקן הפקולטה למדעי הרוח. מר אהרון רפטר - ראש מינהל הפקולטה למדעי הרוח.
ד"ר ורד לב כנען - ראש החוג לספרות עברית והשוואתית.
פרופ' זוהר שגב - ראש החוג לתולדות ישראל.
ד"ר ירון פרי - ראש החוג ללימודי ארץ-ישראל.
פרופ' אהרון גבע קלינברגר - ראש החוג לשפה ולספרות ערבית.
פרופ' לריסה פיאקובה - נציגת החטיבה לפולקלור.
ד"ר חיה מילוא - מרכזת מדעית של אסע"י.
ד"ר עידית פינטל-גינסברג - לשעבר מרכזת מדעית (2003-2014).
עדנה היכל - לשעבר מרכזת מדעית של אסע"י (1964-2003).
ד"ר רותי ראופמן - החטיבה לפולקלור.
ד"ר צפי זכה-אלרן - החטיבה לפולקלור.

האוניברסיטה העברית

פרופ' גלית חזן-רוקם - המרכז לחקר הפולקלור.
פרופ' הגר סלומון - ראש התכנית לחקר פולקלור ותרבות עממית, והקתדרה ע"ש מקס וברגרטה גרונולד לפולקלור.
פרופ' שלום צבר - נציג המרכז לחקר הפולקלור.
פרופ' אולגה גולדברג - המרכז לחקר הפולקלור.

אוניברסיטת בן גוריון

פרופ' תמר אלכסנדר: המדור לספרות עממית ולשעבר ראש מרכז גאון לחקר תרבות הלאדינו.
פרופ' אילנה רוזן: המחלקה לספרות עברית.
פרופ' יובל הררי: ראש החטיבה ללימודי פולקלור.

אוניברסיטת בר-אילן

פרופ' יואב אלשטיין: פרויקט התימטולוגיה.
פרופ' אביב ליפסקי: המחלקה לספרות עם ישראל, פרויקט התימטולוגיה.
פרופ' רלה קושלבסקי: המחלקה לספרות עם ישראל.

אוניברסיטת תל-אביב

פרופ' עלי יסיף: החוג לספרות, ראש הקתדרה לתרבות העממית היהודית.
ד"ר דודו רוטמן: הוראת פולקלור
המכללה האקדמית הערבית בחיפה: ד"ר עאמר דהמשה
מכללת אורנים: ד"ר אילת איטנר
מכללת אחוה: ד"ר עמוס נוי
מכללת לוינסקי: ד"ר נילי אריה-ספיר
מכללת ספיר: ד"ר הגית רפל

חברת ידע-עם

מר יצחק גנון

מכון הברמן

ד"ר צבי מלאכי

משרד החינוך

מר משה זעפרני

אויקוטיפים חדשים של אסע"י

AT 775*B (IFA 2014) Refreshments to Heavenly Guests

תקרובת לאורחים משמיים

A maid offers refreshments to a Rabbi's heavenly guests, visible only to the both of them.

AT *776 C-E (IFA 2014) Adulteress Snatches the Rabbi's Shabbat Fish

נואפת חוטפת את דג השבת של הרב

Rabbi's wife wants to buy fish for Shabbat, at any cost. Rich woman snatches it and rejects rabbi's plea for a piece of the fish. He discloses woman's adultery by summoning her dead lover. She is punished.

AT 1811*D (IFA 2014) Put Lentils in your Shoes

שימו קטניות בנעליים

Two sinners seek repentance. The Rabbi advises them to put beans (lentils/humus) in their shoes and to stand or walk on them for a while. One of the sinners suffers a lot, while the other does not, because he soaked/cooked the beans first.

E.D.N.A. - מסד הנתונים הממוחשב של אסע"י

עד כה הוכנסו למסד הנתונים הממוחשב **12486 סיפורים** (כ 50% מן האוסף), כולל הסיפורים שנקלטו השנה. מפתח זה כולל את הפרטים הביוגרפיים של כל סיפור ואינפורמנט, הטיפוס הסיפורי הסוגה, המרכיבים הפואטיים: דמויות עם וכלי שם, מרחב, זמן והמרכיבים התימטיים: מנהגים, חפצים, צמחים, טרנספורמציות ואמצעי מבע. ניתן עתה בקלות לערוך חיפוש אינטרנטי, גם מהבית, על פי שדות אלה ולהגיע לתמציות הסיפורים המתאימים לשאלות.

ביקורים בארכיון

במהלך שנת 2014 פנו אלינו מאות אנשים, הן דרך האינטרנט והן על ידי ביקור במקום. הפונים הם סטודנטים, חוקרים מהארץ ומחול, בני משפחה של רושמים ומספרים, אוצרי מוזיאונים ואנשי חינוך ותקשורת. אנו שומרים על קשר קבוע עם מוסדות מחקר בארץ ובחול.

סיפור שנקלט השנה

לחלוב ולשיר בערבית - אסע"י 24412

רשמה: רחל דזי
סיפר: אסף אגין
עדה: ישראל

היא* מספרת איך קנו את הפרה הראשונה. לפי מה שהיא מספרת ... היא היתה בביקור ברוסיה וחזרה. היא רואה חבר יושב וחולב את הפרה. - זה ענף שצריך להיות של חברות, - והיא אומרת - כאן התחיל הסכסוך בין המינים. ואני הלכתי לאשת השייך רחוב, והפרה שמה היה רחומה, והיא לימדה אותי לחלוב. והיא אמרה לי שבשביל שהפרה לא תעצור את החלב אני צריכה לשיר את השירים בערבית וללבוש את השמלה שלה. והיא הפתיעה את החבר שבא וראה שהיא חולבת את הפרה וככה זה התחיל...

* הכוונה למרים בָּרָץ, חברת קיבוץ דגניה א', מייסדת הרפת הראשונה בתנועה הקיבוצית

מתנדבות אסע"י

גם השנה, העבודה השוטפת של הארכיון: שימור סיפורי האוסף וטיפול בסיפורים חדשים, נעשתה ברובה על ידי המתנדבות שפקדו את אסע"י מדי שבוע, ותרמו במסירות מזמנן ומרצן לקדם את אסע"י.

עם השינויים העוברים על אסע"י, מסיימת תקופת פעילות של אחת עשרה שנה, זו עת מתאימה להודות להן מכל הלב ולסכם את פועלן:

משנת 2003 עד סתיו שנת 2014, נקלטו 1,900 סיפורים חדשים. בעזרתן, כל הסיפורים הללו הוקלדו, נסרקו, תומצתו, מופתחו, וסווגו אם נמצאו מתאימים, לטיפוס סיפורי על פי מפתח AT.

כל הסיפורים נרשמו במפתח הממוחשב E.D.N.A.

במהלך אותן שנים המתנדבות טיפלו גם בשאר אוסף הסיפורים:

הן הקלידו כ 8500 סיפורים (1/3 מסך כל האוסף).

כ 550 סיפורים בידיש תורגמו ועברו הגהה. בעזרתן נבנה בסיס הנתונים הממוחשב E.D.N.A, ותודות להן ניתן היה להעביר מידע על 1000 סיפורים שהיוו פיילוט להנגשתם דרך הספרייה של אוניברסיטת חיפה.

ואלה שמות המתנדבות שפעלו במהלך שנים אלה:

מתנדבות פעילות:

עדנה היכל – מתנדבת באסע"י משנת 2004

ציפורה זייד – מתנדבת באסע"י משנת 2004

יונה קריב – מתנדבת באסע"י משנת 2004

ציפי אהרונוב – מתנדבת משנת 2005

חיותה רייך - מתנדבת באסע"י משנת 2007

אורה זוראוול – מתנדבת באסע"י משנת 2010

מתנדבות אסע"י בעבר:

ברטה ליבר ז"ל - התנדבה משנת 1990 עד לפטירתה בשנת 2007

מיה גורביץ ז"ל – התנדבה משנת 2000 עד שנת 2004

חנה חזן התנדבה עד שנת 2005

ראזיה מוסטפה – התנדבה באסע"י בשנים 2005-2006

איה ליבין – התנדבה באסע"י משנת 2004 עד שנת 2007

חנה ברקוביץ – התנדבה באסע"י בשנים 2005 – 2007

חווה צימר - התנדבה בשנים 2007 – 2008

היו גם לא מעט שבאו להתנדב לתקופה קצרה, וגם להם אנו מודים על הרצון והמאמץ: גלית בן שחר, איילת נאור, צבי שוורץ, ליוזה קונק, שרונה לוטן ורונית מוסקונה.

המתנדבת יונה קריב

מתנדבות אסע"י בשנת 2014, מימין לשמאל: חיותה רייך, ציפורה זייד, עדנה היכל, ציפי אהרונוב, אורה זוראוול

כנס

הכנס הבין-אוניברסיטאי לחקר הפולקלור יתקיים השנה ב 10-11 במאי 2015 באוניברסיטת בר-אילן

לזכרו

פרופ' יששכר בן עמי נולד ב 14 בדצמבר בשנת 1933 בקזבלנקה שבמארוקו. הוא נפטר ביום רביעי 14 בינואר 2015, כ"ג טבת תשע"ה, בעיר רחובות. הוא הקדיש את מחקריו וספריו הרבים לפולקלור יהודי צפון אפריקה. את עבודת הדוקטורט שלו כתב על החתונה המסורתית היהודית במארוקו. היה בין מנהלי המרכז לחקר הפולקלור באוניברסיטה העברית, ירושלים. באסעי"י שמורים 67 סיפורים, רובם מצפון אפריקה, אותם רשם בין השנים 1959-1971. יהיה זכרו ברוך.

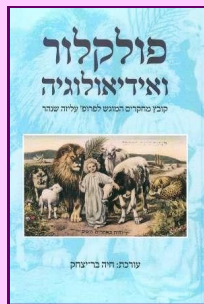
פרסומים אודות אסעי"י וסיפוריו

- **מילוא, חיה.** 2014. "הגוף והדגל: שלושה מבטים על 'דגל הדין'". פולקלור ואידיאלוגיה בעריכת חיה בר-יצחק. מסדרת פרסומי אסעי"י. חיפה. עמ' 301-324.
- **Bar Itzhak, Haya.** 2015. "Ethnography and Folklore Among Polish Jews in Israel - Immigration and Integration" in Jeffrey Veidlinger (Ed.), *Going to the People - Jews and the Ethnographic Impulse*, Bloomington: Indiana University Press.
- **Hasan-Rokem, Galit.** 2014. "Ancient Jewish Folk Literature: *Legends of the Jews* and Comparative Folklore Studies at the Beginning of the Twentieth Century." *Louis Ginzberg's Legends of the Jews: Ancient Jewish Folk Literature Reconsidered*, edited by Galit Hasan-Rokem and Ithamar Gruenwald. Detroit MI: Wayne State University Press, pp. 79-104.
- **Hasan-Rokem, Galit.** 2014. "Dov Noy (1920-2013)". *Fabula* 55 (3/4): 314-317.
- **Held, Michal.** 2014. "Text-Tiles: Reflections of Women's Textiled World in the Judeo-Spanish (Ladino) Poetic Tradition" in *Stitching Resistance: Women, Creativity, and Fiber Arts*. Marjorie Agosin, ed. Tunbridge Wells, chapter 14, pp. 131-144.
- **Milo, Haya & Ravit Raufman.** 2014. "'The Princess in the Wooden Body': Israeli Oral Versions of 'The Maiden in the Chest' (ATU 510B*) in Light of Incest Victims' Blogs". *Journal of American Folklore* 127/ 503, Winter: 50-71.
- **Rosen, Ilana.** 2014. "Matchmaking and Marriage Narratives of Israelis of Carpatho-Rusyn Origin". <http://www.folklore.ee/folklore/vol59/rosen.pdf>
- **Schrire, Dani and Galit Hasan-Rokem.** 2012. "Folklore Studies in Israel", *Companion to Folklore*, edited by Regina F. Bendix and Galit Hasan-Rokem, Wiley-Blackwell pp. 325-348. Paperback edition 2014.
- **Stein, Dina.** 2014. "The Failed Marriage with the Ten Lost Tribes." *AJS Perspectives*. Fall 2014: The People's Issue. <http://perspectives.ajsnet.org/the-peoples-issue/the-failed-marriage-with-the-ten-lost-tribes/>

חגיגות ושמחות

שאר ברכות ושמחות

- * למר **יצחק גנוז** על קבלת: 'אות יקיר הסופרים העבריים' לשנת תשע"ה.
- * ל**פרופ' יובל הררי** על קבלת דרגת פרופסור חבר.
- * ל**ד"ר עמוס נוי** על קבלת תואר דוקטור.
- * ל**ד"ר דני שרירא** על זכייתו במלגה פוסט-דוקטוראלית במרכז ללימודים מתקדמים בלימודי יהדות באוניברסיטת פנסילבניה.

ברכות לספרים חדשים

- * ל**פרופ' חיה בר-יצחק** עורכת הספר לכבודה של פרופ' עליזה שנהר: פולקלור ואידיאלוגיה, קובץ מחקרים המוגש לפרופ' עליזה שנהר. מסדרת פרסומי אסעי"י. חיפה: 2014.
- * ל**ד"ר נינה פינטו-אבקסיס**, על ספרה: *הטווס, המגוהץ וחצי האישה - כינויים, הומור ופולקלור בשיתוף היום-יום של יהודי טיטואן דוברי החכמית*. ירושלים: מכון בן צבי והאוניברסיטה העברית 2014.

איגרת זו נשלחת אל: חברי המועצה המדעית של אסעי"י, מתנדבי אסעי"י וידידיו בארץ ובחו"ל.

ד"ר עידית פינטל - גינסברג, מרכז מדעית היוצאת ארכיון הסיפור העממי בישראל ע"ש דב נוי (אסעי"), אוניברסיטת חיפה, הר הכרמל, חיפה 31905. טל': 04 - 8240726 ; פקס: 04 - 8249721 Email: IFArchives@univ.haifa.ac.il Website: http://ifa.haifa.ac.il